Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 19 ДЕКАБРЬ, 1989 ШУ. ★ № 151 (7809). ★ Мах 3 кап.

КПСС XXVIII Съезда накъадолхаш

Хувцаденна хIама дац

Парте Нохч - ГIалгIай обкома КПСС XXVIII съезда накъадахара тIанийца программа йизза чакхъяккхара, Грозненски «Стройиндустрия» яхача производственни объединене коллектива а цун партийни организаце а даьр фуд, цар малагIа планаш я ха гIерташ массехк хаттар дир тха корреспондента цу объединене партбюро секретарага МАНИЕНКО Евгений Вячеславовичага.

Хаттар: Цхьа бутт совгIа ха ма йий КПСС XXVIII съезда сийленца накъадахара йола парте обкома программа кепатеха, цу даькъе шун коллективо хIанзалца хьа даьр а де лерхIар а фуд?

Жоп: Сона-м хайнадац из программа кепатеха араяьнайий. Таханарча денга кхачалца йолча хана со керте латтача партийни организаце (цунна чувоагIа 120 коммунист) парте аргIанарча съезда доагIача хьисапе накъадахара лергIа кийчо яра даькъе даь цхьаккха хIама а дац.

Хаттар: Хьа позици миштай, Iа нийса лоархIий иштта йоккхача партийни организацерча цхьанне-мукъагIа из лоархIаме документ ца дешар а цу даькъера дош дувца оттаде дага ца дохар а, хадданза из кепайоазон тIа, радио, телевидене гIолла дувцаш латташ хилча хIаьта а?

Жоп: Цу хьакъе хьога ала хIама долаш вац со, хьагуча суртах аз меттел предприятерча коммунисташа а йийша яц мотт сона из. Нагахьа санна царех цхьанне мукъагIа из йийша яларе сога цунах лаьца хоам ца бича Iергвацар программа йийша вола коммунист.

Хаттар: ХIанзчул бинъ бутт хьалха шун коллектива болх чIоагIа во лелаш хиларах, товарни продукци арахецара даькъе тIадиса декхараш 853 эзар сома маьха хиларах, 43 процент мара продукци маьхал ца яккхарах, договорни декхарех шоай смежникашка дIа ца кхоачийташ йиса продукци кхо миллиони 885 эзар сома маьха хиларах, кредитах хьайдаь тIалатта декхар йиъи ахи миллион сом хиларах цIенхаштта критика еш кепатеха араяьннача материала даькъе малагIа выводаш яьй оаш, дийца дий оаш цу материала тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш?

Жоп: Из кепатехачул тIехьагIа цу тIа дийца тха балха тIа нийслу уж кхоачамбоацараш хIанзалца хьа дийца дац оаха партбюро заседане а партийни собране а.

Хаттар: Шун бехкагIа «Чечeнингушстрой» гIишлон-монтажни объединенена чуйоагIача гIишлонхой организацей болх юкъахбахарах, итташ йола пусковой объекташ йисте ца йоалаш йисарах, бIаьш болча дезалашта квартираш дIа ца яларах тIалатта бехктокхам боккха хилар кхетадеш дий шо?

Жоп: Из оаха дика кхетаду, тхоай болх бокъалгахьа баккхара де хIама долаш дац тхо, хIана аьлча, материально - технически Iалашо елга къаьстта эсала вIаштIехьдаькхад объединене. Укх шера бетташ даьхад оаха цемент, хьу, гIум, кхыйола материалаш ца хиларах болх ца беш, цехаш сайца латташ.

Хаттар: Цу гIулакха бехке малув аьнна хет хьона?

Жоп: Керттерча даькъе цун бехке ба объединене кулгалхой.

Хаттар: Газето критика яьчул тIехьагIа фуд дикагIа оагIорахьа хувцаденнар?

Жоп: Итт бетта баьча балха итогашка хьежача производственни хьокхамаш кхы тIа а телха мара, хувцаденна хIама дац. Товарни продукци арахецара даькъе ши миллиони 22 эзари сома маьха пачхьалкхен декхар тIадисад тхона. Нормативно-цIена продукци арахецара пачхьалкхен планах а 82 процент мара лоархIадаьдац тхо. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 81 процент мара кхоачашъяьяц оаха, пачхьалкхенна даь зе 500 эзар сом да.

Хаттар: Кхы малагIа бахьанаш да-теш, шун балха тIа цIенхаштта Iаткъаш?

Жоп: Укх тIеххьарча диъпхе шера ворхI директор хувцавеннав тхо долча. ХIаьта, укх шера хьалхарча ах шера цехий, участкай, ткъаьх начальник, ужжал инженерно-технически болхлой хувцабеннаб. Кхоачаш производство е коллектив яйза а балалехьа хувцалу уж. Касткаста уж хувцабалар чIоагIа Iаткъ тха балха тIа. Цул совгIа, цIенхаштта тха балха тIа Iаткъаш да къахьегамен производственнии дисциплина телхаелга. ДIабахача итт бетта прогулаш ярах зехьа йоаяь балха ха 447 сага ди да. Инженераша - экономисташа дувцачох цу нахах бизза пайла ийцача 35 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци арахеца йиш хургьяр. Укх шера тхо долчара 156 саго прогулаш яьй.

Хаттар: Уж дерригa кхоачамбоацараш хьа ца хилийтара а уж дIадахара а хьо керте латтача партийни организаце а Iа Iайха а даьри де лерхIари фуд?

Жоп: Цунах хьога ала хIама дац са.

Б. КОСТОЕВ.

Назрановски автотранспортни предприяте кIезига бац шоай декхараш массаза а цIена кхоачашдеш, балха тIа Iалаьмате дика кайоалаш къахьегаш бола водителаш. Уж ба перестройка бIухой хинна дIа а айтта, шоай коллектива сий лакха лоаттадеш предприяте бизза бола дай шоаш лоархIаши бола производственникаш. Цар цIераш йоахача хана АТП кулгалхоша эггара хьалха хьоахаверех цаI ва грузовой автомашина водитель Гагиев Махьмада Хьасанби. Шийна тIадилла моллагIа декхар массаза а дизза чакхдоаккхаш вола тешаме ковкъост ва Хьасанби. Аьле лоацца характеристика лу цунна кулгалхоша, цунца цхьана болх беча дуккхача водителаша. Из доккха тешал да.

Атта яьккхаяц цо из урхе. Ткъаь пхелагIа шу да цо балха моттиг ца хувцаш Назрановски АТП грузовой автоколонне болх бу. Цу шерашка хадданза предприятерча водителашта юкъе хьалха латташ, башха-дика производственни хьокхамаш доахаш хьавоагIар из. Нагахьа ди дагIац рейсагIа ара ца йоалаш из тIавола автомашина йиса, долче, эггара лакхагIчарех я цун автотранспортах пайда эцара коэффициент а. Из тамаш а яц. Iалаьмате дика доал ду цо ше лелаеча грузовой автомашинана. Хан-ханнахьа подтяжка, смазка ю. Иштта цо ший техникана доалдарах маршрутагIа Хьасанби араваьлча, наькъа тIа хьовзам а хинна висавац из.

Хьаьнала къахьегаш цо даьхача толамий лакха мах а беш, дукха сийлен грамоташ ахчан премеш, маьхера совгIаташ тийннад цунна. Предприяте къахьегама сийлен ветеран, аьнна цIи тиллай цунах. Цун наькха тIа лепаш я массехк «Социалистически яхье котваьннар» яхен «ИйслагIча пятилетка ударник» яхен сийлен Знакаш. ШийтталагIча пятилетка диъагIча шера задани эггара хьалхарчарца кхоачашъяьрех а ва из. Цхьаккха шу дIадахийтац цо халхъа боахама мовхьаш заданел тIех дIа-хьа ца хьоц.

СУРТА ТIА: водитель Хь. Гагиев.

И. ПЛИЕВА сурт.

4 марта—Советашка хоржамаш

СИЙДОЛА ЦIЕРАШ

Хоржамашта хьалхарча кампане эггара лоархIамегIа йола этап — халкъа депутаталла кандидаташ увттабар, дIахо йодаш я. ХIара денна, кердача кандидатий цIераш белгалйоах къахьегама коллективай конференцеша, общественни организацей пленумаша, бахача наьха собранеша.

ДIадахача кIирандийнахьа номер 13 йолча профессионально-технически училища актови зале Грозенерча Октябрьски районе бахача наьха собрани хилар, номер 140 йолча Урус-Мартановски къаман-территориальни округе гIолла РСФСР халкъа депутаталла кандидаташ оттабара хьакъехьа. Собране белгальяьккхар Хункаев Мохьмада кандидатура. Дош ийцача М. Хункаева дийцар, ше дукхача хана денз СибарегIа Уренгой яхача городе къахьегаш волга, хIаьта ший мехкацара бувзамаш хоадаь хиннавоацалга. Нагахьа санна ше депутат хержача, цIа а вена, духхьал ший харжархой хьашташ кхоачашдеш леларгва аьнна дош а далар цо собране гулбеннача. Цул тIехьагIа къамаьл даьча С. Дешериева, Л. Икаева, Х. Батаева дийцар М. Хункаев дуккхача хана денз вай республике бюрократашца къовсам лоаттабаь саг волга, из бахьан долаш цо дуккха халонаш лайналга, бокъонца халкъа викал а волаш цо ший депутатски гIулакхаш леладергхиларах шоай шеко йоацалга. М. Хункаев РСФСР халкъа депутаталла кандидат оттавара тIехьа кулгаш айдир собране мел хинначар.

Шалински районерча 5-ча ПМК къахьегама коллективо соцам тIанийцаб Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутаталла кандидат, номер 153 йолча Кутузовски хоржамий округе гIолла газоэлектросварщик Муцахаев Болат Сайтемиевич оттаве, аьнна. «Курчалойский» яхача совхоза къахьегама коллектива конференцес, шоай боахама директор Шавлаев Макан Махмудович оттаваьв НГIАССР халкъа депутаталла кандидат. Шалински районе хиннача бахача наьха собранес, номер 164 йолча Кавказски хоржамий округе гIолла Грознерча мясокомбината парткома секретарь Хасаев Абдула Алиевич оттаваьв НГIАССР халкъа депутаталла кандидат.

Номер 52 йолча Библиотечни хоржамий округе гIолла НГIАССР халкъа депутаталла кандидат «Грознефть» яхача объединене генеральни директор Хачатуров Рафаэль Минасович оттаваьв. Из соцам бир цу объединене чуйоагIача Ташкалински УТТ-и СМУ-и къахьегама коллективаша.

«Силуэт» яхача производственни объединене керттерча предприяте хиннача къахьегама коллектива собранес НГIАССР халкъа депутаталла кандидат, номер 36 йолча Мичурински хоржамий округе гIолла, объединене генеральни директор Дошукаев Муса Хусейнович оттаваьв.

Республика къахьегамхоша белгалйоахаш я моттигерча Советий халкъа депутаталла кандидатий цIераш. «ВАЗ» яхача автоцентра болхлоша шоай конференце соцам баьб Грозненски городской Совета халкъа депутаталла кандидат автоцентра сесара болхло Блинов Владимир Борисович оттаве, аьнна. ХIаьта Ленински районни Совета халкъа депутаталла кандидаташ — автоэлектрик Цомакаев Хасмахмад Аюповичи автоцентра директора заместитель Садулаев Бастани Абдул-Муталиевичи.

«Вайнах» яхача балета ансамбла артисташта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Лакха исполнительски говзал йолаши общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла «Вайнах» яхача балета ансамбла артисташта:

Гантемиров Апти Ахметовича — «Вайнах» яхача балета ансамбла артиста.

Макаев Магомед Шахидовича — «Вайнах» яхача балета ансамбла артиста.

Музакаев Дикалу Абузедовича — «Вайнах» яхача балета ансамбла артиста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. КОЖУХОВСКИЙ.

г. Грозный,
1989 шера 6 декабрь.

БархIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета XIV сесси

1990 шера йолча Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджетахи 1988 шерара Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджет кхоачашъярахи

НГIАССР финансай министра, депутата Т. М. Талутовай доклад

1990 шера йола Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджет оттаеш эггара хьалха теркам тIабахийтар экономикана, финансай, ахча лелара хьала, предприятешен организацешен шоаш шоашта ахчан средстваш Iалашъяра принцип оттаяьй, аьнна белгалдаьккхар министра. Халкъа вахара хьал сихдаь тоадара финансови ресурсаш вIашагIтехай, наьха хьаштанцеи дагадоахнаращцеи ювзаенна ерригa сфера хьалхаювлаш дегIайоагIаргйолаш оттадаьд.

Республика Пачхьалкхен бюджета проект оттаяьй доходаш 293,9 миллион сом долаш, из хул укх шера чIоагIдаь хинначул 31,7 миллион сом дукхагIа. Расходаш къоастаяьй 312,1 миллион сом долаш, уж укх шера хиннарел 11,3 процент дукхагIа я. Бюджета дефицита боарам укх шера болча тайпара 18,2 миллион сом долаш битаб.

1990 шера йолча республика Пачхьалкхен бюджета проектагIа расходий структура, РСФСР бюджета яр санна, йолаш йолча бюджетаи дегIаахара бюджетаи юкъера цун юкъ къоастае лерхIаш я. ХIанз йолаш йолча бюджета тIа оттаяь я учрежденейи организацейи сеть болх беш хилийтара а лоаттаяра а, пачхьалкхен Iаьдален доал дареи органаш лоаттаяра, йолчен йолаш йолча нормашца вIашкайоагIачеи расходашта, цхьалхарча воспроизводствацa дувзаденна социальни дегIаахара хинна баьнна боарам хьаллоаттабареи кхыйолчен расходашта финансировани яра йола ассигнованеш. Цу бюджета расходаш Iалашъю финансови ресурсашца хьалхарча аргIана. 1990 шера йола бюджет йизза дIаниисъяь я, 254,6 миллион сом а хургья, из хургда бюджета ерригача расходий 81.6 процент.

ДегIаахара бюджета тIа оттаяь я капитальни вложеней финансированеца, социальни сфера шеръярцеи эргаяьккха тоаярцеи ювзаенна расходаш. Царга, вешта аьлча, шеръяьча воспроизводствага дIадахийта оттаду 47,6 миллион сом, из хул республика бюджета юкъарча расходий 15,2 процент.

1989 шерарчу республика пачхьалкхен бюджетах йолча хьалхе а яьча даннеша хьахайт цу гIулакхе цхьадола толамаш даьхалга. ЧIоагIъяьча суммагIа цун дефицит 12,7 миллион сом лохлургья, шу чакхдоалаш 5,5 миллион сом хургья из.

ДегIаахара бюджете гIолла еча расходий финансировани яра эшача финансови ресурсех 1990 шера юхедусар 18,2 миллион сом хургда. Цо декхарийла ву бокъонца хьакхаьчача доходашка хьежжа финансировани яра принцип кхоачашъе.

Пачхьалкхен бюджета доходий къаьстта дола дакъа хьахул баьннача пайдан (дохода) тIера пачхьалкхен, кооперативни предприятешкареи боахама организацешкареи доагIачох, къахьегама ресурсаш тIера лучох, оборота тIера йоагIача налогах, кхыча платежех. Уж доходаш къоастаяьй 218,3 миллион сом хургйолаш, е оттаяьча планаца нийсдича — 5,3 процент дукхагIа, республика бюджета ерригача ресурсех 70 процент а лоац.

НГIАССР Пачхьалкхен доходий дикка дакъа хьахул оборота тIара йоагIача налогах. 1990 шера из лакхъяла еза дIахо йодача хана потребительски товараш дукхагIа хьадара мероприятеш чакхъяхара чотагIа, эггара хьалха агропромышленни комплексе, гIишлон материалаш еча промышленносте, яйгача промышленносте а йоахаш, халкъа эша товараш дикка дукхагIа арахецаш, хIаьта, иштта йолаш йолча производственни мощносташка бизза болх а байташ, кердаяраш сихагIа юкъе а йоалаеш.

Бюджете йоагIа пайдан (дохода) тIера платежаш, пачхьалкхен предприятешкареи боахама организацешкареи доагIа кхыдараш 64,7 миллион сом хургдолаш лерхI, е 1989 шера бюджете хинначул 14,1 миллион сом дукхагIа. Цу платежей дикка доккха дакъа доагIаргда агропромышленни комплекса предприятешкара — 4,7 миллион сом, жилищно - коммунальни боахамгара — 6,7 миллион сом, моттигерча промышленностагара — 4,4 миллион сом, торговлегара — 5,0 миллион сом.

Берригача боарама 57 процент доагIаргда союзнии республиканскии (РСФСР) карайолча предприятей пайдан тIера йоагIача платежийн къахьегама ресурсаш тIара доагIачуни отчисленеш а йолаш. Из деш шийна теркам тIаоз уж платежаш чIоагIгIа дукхагIа хулаш хиларо. 1989 шера 1,6 миллион сом хинначара 10,2 миллион сом хургья уж 1990 шера республикански карайолча предприятешка гIолла, хIаьта союзни карайолча предприятешка гIолла 9,4 миллион сом хинначара 26,5 миллион сом. Цу тайпара, республика территоре тIа йолча предприятейи организацейи финансово-боахама балхах хьахулашдолчох тийша республика бюджет хулга лакхлуш да. Укхазара лакхлуш ба союзнии республиканскии карайолча объединенешен предприятешен бюджета тIа белгалдаьха шоай декхараш кхоачащдара оперативни тIахьожам лоаттабара бола халкъа депутатий районнии городской Советий исполкомий бехктокхам. Бакъда, белгалдаккха доагIа укх шера 9 бетта моттигерча Советаша кIезига тIахьожам лоаттабар бахьан долаш царех цхьаяраша продукци лоаттаяра, пайда бара, бюджета хьачуяла йоагIача платежей планаш кхоачаш ца яр. Уж я «Грознефтеоргсинтез» объединене, СССР 50 шу дизара цIерагIа завод, РСФСР Минлегпрома производственни объединени, цементни завод.

Кхоачамболаш бац финансово - боахама болх «Чеченингушстрой» гIишлош еча — монтажни производственни объединене. Ийс бетта пайда бара план 3555 эзар сом йолаш объединене фактически даь зе 3173 эзар сом да, гIишлошъяра — монтажни балхашка доагIачул дукхагIа дIадахар 5326 эзар сом да. Пайда барен бюджете платежаш хьачуяларен план кхоачашъяянзар Наьсарен района «Электроинструмент», Гудермесски района «Нефтехимзапчасть» заводаша.

Республике бахача наьха доходаштеи расходаштеи юкъера юкъмоттиг геттара ира йолаш юсаш я, аьлар докладчика. ШийтталагIча пятилетка дIадахача кхаь шера республике бахача наьха тIакхийтта ахчан доходаш 8,7 процент хилар, хIаьта расходаш 3,7 процент мара хиланзар. Иштта кIезига лакхъеннай товарооборот а, юккъера лаьрхIача кхаь шера из хилар 3,6 процент, хIаьта маьхах деча гIулакхий хьакъехьа 7,5 процент. Из бахьан долаш 3 шеран 9 беттан банка кассашка ца кхоачаш дисар 109,2 миллион сом. Эмиссешца гIолла цу хана тIех яь расход 305,3 миллион сом хилар, цох 9 бетта яьр 110,8 миллион сом а йолаш, Плани бюджети кхоачашъеча хана эмиссеш лохъяра духьа, рынкера хьал тоадеш дукха къахьега деза министерстваша, ведомстваша, халкъа депутатий Советаша, къахьегама коллективаша.

«Пачхьалкхен предприятей (объединеней) къахьегамах луш долчун фондана налог тохарах болча» 1989 шера 3 августе СССР Лакхехьарча Совето баьча сопамга хьежжа НГIАССР Пачхьалкхен бюджета проекта тIа оттадаьд къахьегамах лучунна тIакхетача средстваш тIара йоагIа налог 1 миллион сом хургйолаш.

НГIАССР Пачхьалкхен бюджета кхыйола доходаш хьахулача моттигашта юкъе эггара йоккхагIа я болхлошкареи гIулакхерча нахагареи йоагIа подоходни налог, цох 90 процент моттигерча Советашта карайолаш юс, 1990 шера 87 миллион сом а хургья. Моттигерча Советашта 100 процент карайолаш юс кооперативни предприятешкара, боахама органашкара, общественни организацешкара йола подоходни налогага гIолла доагIачун тIара доходаш, колхозашкара йоагIа подоходни налог, юртбоахама налог, хьун налог, СССР саг йоалаянза, цхьаь, кIезига дезал болча гражданашкара йоагIа налог, ахчан - хIамай лотереяи тIера доагIар. 1990 шера дIайоаржаеча чурча кхаж боагIача заема тIара 50 процент дус, хIаьта 1990 шера пачхьалкхен страховане массе а тайпара средстваш тIаьа 7,3 процент.

Республика экономически вахаре тIехь - тIехьа дукхагIа холуш ба кооперативни болам. Кооперативашкара 1990 шера йоагIаргйола подоходни налог 5,5 миллион сом хургдолаш лерхI, 1989 шера 1 октябрь тIакхоачаш республике дIаязъяь яр 2065 кооператив, царех болх беш яр 21235 саг къахьегаш а волаш 1113. Цар валови доход 100,3 миллион сом хилар, яьккха налог 2,3 миллион сом хилар.

Хьежача гучадаьлар, «СССР кооперацех дола» Закон гIожа телхадеш хилар. Алхха г. Грознерча 174 кооперативага финоргаш хьежача гучаяьлар финансови дисциплина телхаеш, мах лакхбеш, доходаш къайлакхухьаш йола 66 моттиг. ТIанийцача соцамашка хьежжа кооперативаша болх бергбола гIулакхаш де деза укх эггара гаргагIча хана халкъан депутатий моттигерча Советаша, министерстваша, ведомстваша.

ХIанз эттача экономически хьало дIадех средствашка хьежжа вахара принцип халкъа боахама массе а звеношка шерра йоаржаяь хила езилга. Из кхоачашъяра эггара лоархIамечарех цаI да предприятеша шоаш шоашта финансировани яр, территориальни хозрасчет, цун керттера принципаш кепатеха «Грозненский рабочий» газета тIа араьхай. Цунца дувзаденна боккха кийчон болх бе беза экономика финансови хьакъехьа тоаяра, цхьайолча отраслеша дешдола зе кIезигдара, зе деш йола предприятеш дIаяхара.

1989 шера 29 августе Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето тIанийпар «1989—1990 шерашкен кхойтталагIча пятилеткен Нохч-ГIалгIай АССР-е экономика тоаяран ахча лелилга чIоагIдаран де дезачох бола» соцам. Республика министерствас из соцам кхоачащбеш цхьадола гIулакхаш даьд, из бахьан долаш боахама чура кхоачамаш пайда эца доладалийтара а дIайохийташ йола пачхьалкхен резерваш кхояра чIоагIгIа режим оттаяра а чотагIа 2458 эзар сом ассигнованеш мукъа а ялийта. 1989 шерара дефицит дIаяккхарга дIаяхийтар.

Бакъда, хьахиннар лоадам болаш дац. Масала, моттигерча промышленноста производственни объединене, хлебопекарнии макароннии промышленноста, жилищно - коммунальни боахама, гIишлон материалаш еча промышленноста предприятешка гIолла 1989 шера 9 бетта пайда бара план кхоачашъяьяц, цул совгIа, дIадахача шера цу хана хинначунца бистича цу отраслешка баь пайда 2126 эзар сом кIезигагIа ба.

1989 шера 1 октябрь тIакхоачаш республикански агропромышленни объединене 59 юртбоахама предприяте ца тоъаш хинна шоай оборотни средстваш 151,3 миллион сом яр, шоай средстваш тIара хьаьрча дебиторски декхар 1 миллион сом лакхденнад. Кхоачашъеш яц пайда бара план, из кхоачашъе дисар 33 миллион сом да. Юртбоахама продукци закупочни маьхагIа эцача бюджетера надбавкаш луча гIожа гIулакхаш леладу. Из бахьан долаш бюджетагара даькхад 1 миллион сом ахча.

1990 шера финансови органаша бергболча экономически тIахьожамеи балха тIа керттера лостам республика финансай министерствас лерхI республике экономика финансови тоаяра хьакъехьа болча НГIАССР Министрий Совета соцам тIа оттадаь гIулакхаш кхоачашдара беча балхах.

Бюджета расходаш хьахулийташ керттера теркам тIабахийтар керттерча финансови плана — Нохч-ГIалгIай АССР Пачхьалкхен бюджета дефицитноста хьале республика социально-экономически дегIайоалаяра гIулакхаш финансови ресурсашца Iалащдара.

Укх шера болчул 1990 шера НГIАССР Пачхьалкхен бюджета расходий берригa боарам 11,3 процент лакхлургба, 312,1 миллион сом а хургба. Социальни хьашташ кхоачащдарга дIайолха бюджета расходаш 1990 шера 236,6 миллион сом дукхагIа хургья, укх шера 74,2 процент хиннача метта 75,9 процент хургья.

Пачхьалкхен бюджете халкъа образованега дIайолха расходаш 129,6 миллион сом хургйолаш къоастаяьй, е 1989 шера хинначул 6,2 миллион сом дукхагIа. Культпросветучреждениеш к а бюджета тIарча ассигнованей 13,9 миллион сом, дIадахийта лерхI, 2 библиотека хьаелла, культуреи салаIареи цхьа парк йилла, 5 шоай лоIамера музыкальни коллектив хилийта, 19 агитационно - культурни бригада вIашагIтоха лерхI. Республика театрашта бюджетера къоастаю 1,5 миллион сом йола дотаци.

1990 шера унахцIено лораяра къоастаю 83770 эзар сом ассигнованеш, 1989 шера хинначул 9 процент дукхагIа. Поликлинически учрежденешка медикаменташка дIайодача расходий нормаш лакхъеш хиларца дувзаденна деча гIулакхашка цкъара пайда эцача шприцашкеи пакеташкеи дIайохийта ассигнованеш теркалъяьй, царга кхы тIа дIадохийтаргда 1 миллион сомал совгIа ахча. Иштта юкъеяхийтай «СПИД» инфекцена профилактика яраи къовсам лоаттабараи йола

(Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

БархІазлагІа хержача Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета XIV сесси

1990 шера йолча Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен бюджетахи 1988 шерара Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярахи

(Инстедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

Нохч - ГІалгІай республиканский центр хьаярца а цо болх барца а ювзаенна йола расходаш. ЧІишкарча лаьрхІа йолча гостинични хьисаперча хьалха хиннача зданей кІийлен тІа унахцІено меттаоттаю 100 маьнги хургбола больница хьалъярца ювзаенна расходаш.

Бакъда, белгалдаккха доагІа халкъа образованега, унахцІено лораярга дІайохийтача ассигнованеех массаза а эффективни пайда ца эцаш хилар. Ремонт, капитальаи гІишлош яра хьожаяь средстваш пайда ца эцаш ахаш юс.

1990 шера бюджетни средствай чотагІа хьалдергда 497 эзар квадратни метр кІийле йола нах чубаха цІенош, болх бе йолайолийтаргья 10100 моттиг йола юкъарча дешара школаш. 700 моттиг йола дешадаха кхачанца долча берий учрежденеш. 400 маьнги бола больницаш 40 километр хий доагІа лини, 8,1 километр канализаце сеть, 20 километр газови сеть юлларгья. НГІАССР бюджетера социальни Іалашонга хьожаду 4896 эзар сом — укх шерачул 8,8 процент дукхагІа. Цу средствай чотагІа лоаттадергда къабеннарийи зІамигача инвалидийи 6 цІа — интернат, цунга дІадохийташ да 2330 эзар сом. Республике шерра даржаш долча кердача социальни новкъосталга — цхьаь болча къабеннача нахаген къахьегалургдоацача граждашкея цІагІа хьожаш деча гІулакхашка 258 эзар сом дІадахийта лерхІ.

Сийлахь - боккхача Даймехка тІема инвалидашта, цар дезалашта, Даймехка тІем тІа а интернациональни декхар кхоачашдеча а байнача бІухой дезалашта, санаторно - курортни новкъостала, персональни пенсешта а социальни Іалашон кхыча пособешта а дала лерхІ 1512 эзар сом.

Нах социальни Іалашбарга дикка дукха ахча дІадохийт паччахьалкхено. Декхар—хІара хьожадаьча сомах бизза пайда эцарах.

1990 шера паччахьалкхен Іаьдален доал дареи органаш лоаттаярга дІадохийтаргда 5,1 миллион сом, из хургда бюджета ерригача расходех 1,6 процент.

1990 шера йолча Нохч-ГІалгІай АССР Паччахьалкхен бюджета юкъе хургья расходаш 201,2 миллион сом дола республика районийи городийи бюджеташ, 1989 шера хиннарел 7,8 процент дукхагІа а йолаш, е 14,9 миллион сом дукхагІа. Цу ерригача бюджеташа НГІАССР Госбюджета берригача боарамах 64,5 процент лоацаргда. Моттигерча бюджетий доходаш 188,9 миллион сом хургья.

Социалистически рузкъана дикагІа ведомственни тІахьожам лоаттабараи из лорадараи гІулакхаш дешше а, республика цхьайолча министерствашеи ведомствашеи, предприятешеи учрежденешеи боахам ледара делабу, рузкъа доаду. Дукха моттигаш я ахчеи товарно - материальни рузкъеи карадерзадара, отчеташ тІа приписказш яра, законагІа доацаш алапи, премеш телара кхыдола къоалаш дара наькъаца къа ца хьегаш доходаш йоахаш. 1989 шера 9 бетта 61 ревизи йичеи хьежачеи 59 моттиге гучадаьнад 885,4 эзар сома маьха законагІа йоацаш ахчан средствашеи материальни рузкъеи дІадахийтар, рузкъа ца тоъаш, лочкъораш, приписказш, отчетноста тІара кхыдола телхараш хилар. 1989 шера 9 бетта КРУ аппарато яьча ревизегІеи хьажарагІеи меттаоттадаь зе 289,4 эзар сом да.

Цу дерригне а хьахойт ведомственни тІахьожам ледареи кулгалхой ревизионни аппаратаца товши хилар.

НГІАССР Министрий Сoвето Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советага чІоагІъяйта хьалхашка енай 1988 шерара доходаш 310451 эзар соми расходаш 293079 эзар соми дола, доходаш расходел 17372 эзар сом дукхагІа йола НГІАССР Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет.

Хьалхашка яхьа проектировкаш дукхача а даькъе къаьстта шоай тайпара а республике эттача чоалханеча социально - экономически хьал тІара хьайоагІаш а я. Цудухьа бюджет хьаярен кхоачашъяреи хьакъехьара беррига болх къаьстта боккха лоархІам болаш ба. ХьатІайоагІа пятилетка дІайолаеча юххье финансаш йизза тоаяь яхара 1990 шера чІоагІа кІийле кийчъе еза. Вай бе беза хала никъ, кхоачашъе еза атта йоаца, йистаи бехктокхамеи решенеш.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетнии кхычеи массазарча комиссей содоклад

Докладчик— планово-бюджетни комиссе председатель В. А. Куценко

Лакхехьарча Совета комиссеша белгалдаькхад, 1990 шера Нохч - ГІалгІай АССР экономически социальни дегІайоалаяра Паччахьалкхен план пхе шера планага хьежжа кийчъяьлга. Моттиге карайола промышленность дІахо а дегІайоалае лерхІ, агропромышленни комплекса дерригa доакъош дІахо а дегІадоаладара дергдола доккхий гІулакхаш белгалдаьхад. гІишлош хьалъяра йоккха программа кхоачашъе езаш я. 1988 шераца нийсйнча дикка дукхагІа хургья нах чубаха цІеноши кхыйола социальни лаьрхІа объекташ хьалъярга дІайохийта капитальни вложенеш.

1990 шерарча республика Паччахьалкхен бюджето Іалашду социально - экономически дегІаахара гІулакхашта финансировани елга.

Планагеи бюджетагеи хьалхе а хьожаш, комиссеша къаьстта теркам тІабахийтар производства резерваш гучаяхара, продукце дикал лакхъяра, социальни дегІаухилга лакхдара дешашта, цхьадола кхоачамбоацараш дІадахара хьакъехьара предложенеш юкъейихьар.

Комиссеша белгалдаькхар промышленни предприятей дукххача коллективаша хІанз шоай болх меллашха эргабоаккхаш хилар, ше-шийна финансировани яреи шийга дІадахар меттаоттадарен хьалашка балха тІаерзаяь кийчо яц, продукци маьхалъяккхара план кхоачашъяц, из лоаттаяра терко а еш. Республика хІара кхоалагІча предприяте кхоачашъяц продукци лоаттаяра план. Сихха отчет еча лоархІаш йолча госзаказа продукцеи эггара керттерча изделейи 188 тайпан 10 бетта задани 70 процент мара кхоачашъяьяц.

Депутаташ чІоагтІа хьаштдолаш хьежар агропромышленни комплекс дІахо а дегІайоалаяра дешашка. Укх пятилетке укхаза хинна дика хувцамаш гуш да. Лакхлуш я кадрай профессиональни говзал, юкъехухь коллективни дезалеи подряд, шерра йоаржаеш я индустриальни технологеш. Из ишта дале а, агропрома йоккхийча резерваех пайда ца эцаш, кхаш-ка дІадийнар дикагІа хьувкъадара йола бюджетни средстваш кара ца ерзаеш йола цхьайола отраслаш дегІаахара гІулакх уйла яйташ да.

Комиссеша белгалдаькхар, кхачан промышленность дегІайоалаяра агропромо кхоачамболаш болх ца беш хилар; Цу даькъага дІайолха капитальни вложенеш кІезиглуш я. ХІаьта АПК кхачан промышленноста дукххача предприятей гІулакх кхоачамоблаш дац, цар кхоалагІа дакъа царна лаьрхІа йоацача, эргаяьха тоае езача помещенешка да. 1990 шера платІа бахача нахага баьцадаараш кІезигагІа дохка лаьрхІад. Комиссеша из магийта йиш йоацаш лерхІ.

Депутаташа белгалдаькхар наькъаш дехкаш, фермашта тІайолха разъездаш еш, нах баха юртара пункташ тоаеш республикански агропромобъединенеи цун подразделенешеи бу болх кхоачам боацаш хилар.

Дукххача колхозашкеи совхозашкеи экономически болх хІанз а мела хилар бахьан долаш комиссеша агропромышленни объединенена тІадилар тІехьадусача боахамашта новкъостал де, колхозашкеи совхозашкеи хозрасчет; затратий тІахьожама чекови форма, къахьегам вІаштІехьбаккхара прогрессивни формаш юкъеяхьа, йолаш йола дика опыт дІайоаржае.

Лакхехьарча Совета массазара комиссеш къаьстта теркам тІабохийташ хьежар хьатІадоагІача шера планеи бюджетеи социальни разделашка. 1990 шера НГІАССР территоре тІа финансировани хьахилара моттигий чотагІа хьадаь а даьха, нах чуховшабе лерхІ дерригаш а 400,5 эзар квадратни метр кІийле йолча цІеношка. ДІахо а халкъа образоване, культура, унахцІено лораяра учрежденеш хьалъе а цар материально - технически база чІоагІъе а лерхІ. Социальни сфера иштта боарам бола объекташ хьалъяра кхы тІа а советски боахамеи органий, гІишлош еча организацей низ тІабахийта безаргба.

Депутаташа теркам тІабахийтар моттигера гІишлон материалаш, къаьстта кирпишкаш хьаелга интенсивни сихдара кхы тІа эша таронаш лаха езаш хилара. Цунца дувзаденна кирпишкаш ю зІамига заводаш хьалъяра программа чІагІъе, къаьнара крипишкий заводаш эргаяьха тоаяра кхы тІа ресурсаш дІахеца. инертни материалий карьераш шеръе еза.

Социальни лархІа объекташ кхоачамхиллал подрядни балхий лимиташца Іалашъяь ца хилар бахьан долаш боахама способаца дукхагІа хьалъе еза гІишлош, социальни лаьрхІа хІара гІишлох халкъо хьалъеш йола гІишло хилийта еза.

Комиссеша боккха теркам тІабахийтар халкъа эша товараш хьадари наха ду гІулакхаш дукхагІа хилийтари санна йолча балха лоархІамеча участка. КарагІдаьннараш дале а, укхаза дукха да кхоачамбоацараш, пайда ца эцаш йиса резерваш. Товараш, деш дола гІулакхаш кхоачамбоацараш хилара нийсса леткъ баха нах. Къаьстта раьза бац нах уж дІа-са нийдара принципаш гІожа телхаеш хилара.

Комиссеша динза даргдоацаш лерхІ 1990 шера низткъала хургдоацача халкъа эшача товарий цІераш къоастаяр.

Бахача наьха цхьан сага сих лаьрхІа геттара кІезига ду бытовой гІулакхаш Ведана, Ножай-Юрта, Наьсарен, Шаьла районашка. НГІАССР бытовой гІулакхаш дара министерствас хаьдда новкъостал де деза цу районашта.

Министрий Совета могадаьд больницашта, поликликикашта, школашта, берий бешамашта, просвещенеи унахцІено лораяреи учрежденешта эша мебель хьаелга укх шера вІаштІехьдаккха, дІахо йодача хана XIII пятилетке дукхагІа хьа а ергйолаш.

Депутаташ хьежар харжархой наказаш мишта кхоачашдеш. Да Харжархой наказашца дувзаденна дола дешаш дукхагІа предметни къестаде яьннай Госплан, министерстваш, ведомстваш, предприятеш, организацеш, Советий исполнительни комитеташ. Бакъда, заказегІа доагІар дерригa кхоачашдара гІулакх гаьна да. Масала, 223 заказах кхоачашдаьр 95 мара дац, 72 кхоачаш деш да. ХІаьта 56 заказ вІалла кхоачашде а доладаьдац. Республика лакхехьарча Совета депутатий полномочеш чакхъяла бизза кхо бутт а бисабац, дерригa наказаш кхоачашде кхуй тамаш я. Уж кхоачаш ца даьча наьха цІераш яха еза. Цудухьа Министрий Совета тІадул кхоачаш ца деш диса 56 наказ малагІча министерствай, ведомствай бехкагІа кхоачаш ца деш дисад гучадаккха.

Комиссеша рекомендацеш еннай 1990 шера республика планеи бюджетеи кхыча разделий хьакъехьа а. Хьалхашка ена план цІаькха а чІоагІа материальни ресурсашца нийсъль хила еза.

Планово - бюджетнии кхыча массазарчеи комиссеша могаду 1990 шера НГІАССР экономически социальнии дегІайоалаяра Паччахьалкхен плани Паччахьалкхен бюджети, хІаьта иштта НГІАССР 1988 шера Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах йола отчет чІоагІъе а.

ДОКЛАДЕХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Пренешка къамаьл де дош лу «Промавтоматика» Іилман - производственни объединене генеральни директора депутата **А. Н. Опришкона.** ХьатІадоагІача шера республика экономически социальнии дегІайоалаяра Паччахьалкхен плана тІа къаьстта теркам тІабахийтаб баха нах кхачанца дикагІа Іалашбар, гонахьара Іалам лорадар, халкъа эша товараш хьадар, нах чубаха цІенош хьалдар, социальни сфера сихагІа дегІайоалаяр санна йола проблемаш хьалхагІа кхоачашъяра. Объединене кулгалхо хиларах тарра, къаьстта уж дешаш да сона дагадоахкараш. Бакъда, доклада тІа керттерча даькъе дийцар де дезаш хьалхашка латтачох. ХІаьта мадарра хьагучадаькхадац, планаш кхоачашъюлургйолаш я е яц, хиланца яргйоацача ресурсашца вай Іалашдаьд е даьдац.

Халкъа эша товараш дукха а дукхагІа хьадара де дезачох шийна хетар аьлар оратора, къаьстта аьлча, «Промавтоматика» НПО хьалъеш йолча завода цхьа дакъа иштта дола товараш хьадеш хилийта лерхІ. Доазол дехьара капитал юкъеозара наькъаца, доазол дехьарча предприятешца цхьана 1992 шу тІакхоачаш 10—15 миллион сома маьха товараш хьаде йиш хургьяр тха, аьлар цо. Бакъда, стройиндустре мощносташ чІоагІъе езаргья. Тха предложенеш хьаллоац Госплане а Министрий Совете а, хІаьта а, эшар уж практически чакхъяхар да.

Ший таронаш лаьрхІа а лаьрхІа, хьалхашка латта социальни проблемаш къоастаяра, наьха вахар тоадара де мел дезар. де гІерт объединени. ДукхагІа хьалдергда наха чубаха цІенош, микрорайоне хьалъе лерхІ культурно - унахцІено тоаяра комплекс, диагностика центр.

Вай республике йоккхий таронаш я туризм дегІайоалаяра, аьлар депутата. Цу таронех кхетаме пайда эца беза, доазол дехьарча фирмашца цхьана салаІара база хьалъе, туризм дегІайоалае еза. Цо а йиш хулийтаргья халкъа хьашташ кхоачашдара кхы тІа а валюта Іалашде.

НГІАССР агропромышленни объединене председатела депутата **М. О. Арбиева** дийцар 1990 шера агропромышленни комплекс экономически социальнии дегІайоалаяра плана керттера хьокхамаш. Цун кІийле я, аьлар депутата, XII пятилетка плана хьокхамаш. Цунца цхьана долаш долча вахаро хьоадаь хувцамаш юкъедихьад. Масала, коартолашца республике баха нах дикагІа Іалашбе лерхІаш из продукци йоаккхаш хургдолаш Наьсарен района боахамашта специализаци ю. Цо йиш хулийтаргья районе коартолаш практически шозза дукхагІа хилийта, керттерча даькъе районированни йолча дІаювчa коартолашца боахамаш Іалашде, закупкаш 12 эзар тоннага кхоачае, хІаьта, ерригa республика хьайийцача, 21 эзар тоннага кхоачае.

Юрт социальни дегІайоалаяра доккхий гІулакхаш белгалдаьд. Школаш, берий бешамаш, клубаш, иштта кхыйола гІишлош хьалъяра пенаш дотта дукха материалаш эшаяргья. Кирпишкаш еча заводашта егропрома боахамаш цу материалаца Іалашде ца могаш хиларагІа объединене оттадеш а дувцаш а да шлакоблокаш, бийда кирпишкаш арахеца, хІара боахама эташка йоагтІача графикагІа гІишлон балхаш дергдолаш вІаштІехьдаккхара дешаш.

АПК кхыча доакъошта хьалхашка а чоалхане декхараш латт.

Йолаш я паччахьалкхенга 10 эзар тоннагара 12 эзар тоннага кхаччалца харбазаши пасташи йохка таро а.

Пхе шерарча хьокхамашца нийсдича цхьайолча районашка комсий закупкай боарамаш хувца лерхІ. Цу культура программа геттара низкъала я, бакъда, пятилетка боарам болчча биса мегаш ба, нагахьа санна бахача нахагара из эцилга дика вІаштІехьдоаккхе.

Пхе шера планагІа 49,4 эзар тонн йолаш 55 эзар тонн хьайбаши коа тІара оалхазараши паччахьалкхенга дохка лерхІ е 11 процент дукхагІа, шура — 112 эзар тонн оттаяьча метта 120 эзар тонн йохка (7 процент дукхагІа).

ХьатІадоагІача шера дикка дукхагІа промышленни продукци арахеца программа тІанийцай. ХІама ца эшшаш 1,5-зза дукхагІа дергда планови деш дола гІулакхаш. Бакъда, цІенхаштта уйла яйташ да пятилетка заданешца нийсйнча лохъяь планаш тІазца гІертача дукхача боахамнийн районийн кулгалхоша леладу гІулакхаш.

Оратора дийцар укх шерара план кхоачашъяра хьокхамаш. XII пятилетка планаш кхоачашъяра хьал кхы а воча даькхар агропромышленни комплекса производственно - финансови балхах 1989 шера хьахургдолчо. Ца дулуш дисар хьалдиза декхарийла да тхо 1990 шерен тІехьа тІадоагІача шерашкеи.

ЧІоагтІа бехктокхаме кампани я хІанзаръяр — оттадеш да контрактаце договораш. Цу хьакъехьа боккха бехктокхам ба АПО-и АПК-аи предприятей кулгалхой, цІенхаштта новкъостал хила деза райисполкомашкареи партийни органашкареи 1990 шера йола планаш тІаэцача.

Тха планаш а тха гІулакхаш а мамогга дикагІа сага хьашташ кхоачашдара тІадерзадаь хила деза, аьлар КПСС Ножай-Юрта райкома хьалхарча секретара **Х. Г. Бибулатова.** Тха бахача наьха вахара боарам Іалашбеш бола хьокхам ба капитальни вложенеши структуреи, производственни, социальни сферага дІайохийта средстваш.

ЦхьайтталагІча пятилетка шерашка социальни сферага вай республике дІаяхийта капитальни вложенеш РСФСР боарамагІа 0,26 процент яр. Цу сферага республике Къулбаседа Кавказе кхычарел эггара кІезигагІа хІама дІадохийт. Нах чубаха цІенош хьалдарга РСФСР-е юккъера йохийтачул дикка кІезигагІеи, масала, Черсий - Балкхаройчене йохийтачул шозза кІезигагІеи средстваш дІайохийт.

УнахцІено лораяра объекташ, школаш, коммунальни гІишлош хьалъеча, бахача наха бытовой гІулакхаш деча республика цІенхаштта тІехьаюсаш хиларах йола даннеш йоалайнр депутата. Иштта хьал оттара бахьанех цаІ да дуккхача шерашка итташ миллионаш йола капитальни вложенеш дІа ца йохийташ юсаш хилар.

Оратора дІахо белгалдаькхар, юккъера лаьрхІача 1986 — 1988 шерашка Ножай - Юрта районе республикерчул дукхагІа наькъаш дахкар, школаш, клубаш хьалъяр, производства эффективность лакхагІа хилар.

Из ше дувцаш цо дийхар районе газ юллача, водопровод еча, наькъаш дехкача новкъостал дар, автобусаш дикагІа лелийтар.

«Грозэнерго» объединене генеральни директора **Г. С. Янина** ший къамаьл хетадир энергетика дешашта. Цу отраслех тийша я вай ерригача планий кхел, аьнна белгалдаькхар цо. БІарча хьайийцача мехка а, иштта вай регионе а энергеца Іалашдара хьал геттара низкъала да. Къулбаседа Кавказера мощноста дефицит 1 миллион киловатт-сахьат я, вай республике — 200 эзар квт. гаргга. Республика экономика дегІайоагІилга юхаувза йолалуш я хІанзе а энергетика. ЦаІ йолча энергосистемас луш йолча ресурсаша халла кІалхардоах вай. Ток ниэагІа дІакъувлийт. Атомни электростанцешка вай даьха дог дайра.

Тахан электростанцеш хьалъелга цхьанне а оттадеш дац, бакъда, электричество дІайохийтилга лакхлуш да. ХІаьта тха плана тІа а энергетика дегІайоалаяра раздел яц. Регионални хозрасчетага йоалаш хІара область, край, республика ше Іалашъеча оттаерг майий. Вай хІанз республика экономика дегІайоалаяра план оттае еза воай энергетически мощносташка хьежжа. Цхьан оагІорахьара эшарга хьежжа уж дегІайоалае а вокх оагІорахьара экономика энергоемкость кІезигъе а еза.

Къулбаседа Кавказа хІара республика энергетически мощносташ дегІайоалаяра ший планаш я. ХІирийче, Черсийче, къаьстта Дагестане гидроэнергетика дегІайоалаяра никъ лаьцаб, Ростовски областе хьалъеш я атомни электростанци, кхыча регионашка шоай программаш кхоачашъю.

Вай республике а оттаяй, парте областной комитета бюрос чІоагІ а яь, йІаьхача хана йола энергетически программа, Республике гидроэнергетика дегІайоалае лерхІ цу тІа. Из вай эггара дикагІа йола перспектива я. Даьча лоархІамаша хьакъехкар хІанз республике дІайохийтача электроэнергe боарамал шозза дукхагІа гидроэнергетически ресурсай запасаш хилар.

Министрий Совета решенега хьежжа хІанз «Грозэнергос» проектни институташца проектел хьалхара, проектни, изыскательни балхаш ду Шатойски районе. Новкъа хете а, еш хинна изысканеш совцаяьй. Районерча неформалашеи бахача нахеи низ беш, кхыметтел кхерам тІаувттабеш хилар бахьан долаш цигара дІабаха безача эттар изыскателаш. Яь хинна дукха точкаш йоха а яь, ахча яхийтай. Воаш хьадечунна доал дой вай? Хьакхетаргда вай касталашха, бакъда, из тІехьа хургда. Хьадечул аттагІа мадий дохадеш. ХІаьта электростанцеш хьа майой 10—15 шера геттара дукха къа а хьегаш.

Укхаза доагІаш да Ленина аьнна дешаш: «Фуй хІаьта ерригa планаш (ерригa планови комиссеши планови программаши) электрификаце план ца хилча? Цхьаккха хІама а яц». Цудухьа сай къамаьл чакхдоалаш са безам бар, тха энергетически программага юкахьожалара правительство, НГІАССР Лакхехьарча Совета сесси цунга юха а хьежа, из чІоагІъюялара, кхоачашъе йола а юялара аьнна деха. Из геттара сиха, хозрасчета тІа доалале де деза. Энергетика кхычарел хьалхагІа дегІайоагІаш хила мегаш. Аз ях, тахан сессе чІоагІъе еза НГІАССР Лакхехьарча Совета республика энергетика дегІайоалаяра комисси.

— Са безам бар № 92 йолча Сугорово - Юрта хоржамий округа эггара ирагІйола проблемаш ювца, — аьлар Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза болхлочо депутата **З. А. Насухановас.** — Бахача наьха дукхалга диллача Гудермесски районе эггара йоккхагІа я тха юрт, ши эзар гаргга цІа да цига. Де дезараш дукха да тхацига, къаьстта хІанз, Іай. Юрта тоъаш дац кхатила хІама. Тха юрта Совето укх шера хьожабаьр беррига а цхьа эзар тонн кІор мара бац йиъ эзар тонн йоагІача метта.

ХІанз массехк шу да со молаш долча хица баха нах Іалашбе гІерта. Аз из дош дийцад юрта Совете, горисполкоме. Лини тоаергья. е керда водопровод юлларгья аьннадар. Бакъда, цу хьакъехьа деш хІама дац. Тха районера хьал кхы а халагІа эттад Ножай-Юрта районе лаьтта текха бахара беха нах тха районе баха бахкарах.

Дукха ха яьккхар тха юртарча наха наькъаш во долаш бала хьегаш. Укх шера тха вІаштІехьдаьлар центральни улица тІарча наькъа цхьан даькъ тІа асфальт билла, хІаьта вокх даькъ тІа Іа тІадалехьа жагІа билла а кхийр. БІаьсти ялалехьа никъ тоабаь тхоаш даргда аьнна хет сона. Иштта тоаяь яьккхар школа а. Ерригa цун отопительни система хийцар, хІанз занятеш юкъагІъяхац.

ХІара классе. дешаш да ткъаь итт а кхы дукхагІа а бер. Из санитарни нормах доагІаш дац. Во латт медицински гІулакх делга а.

Къаьстта новкъа да нах чубаха цІенош шорттига хьалдеш хилар. Наха чубаха фусамаш хилийтара шоашта цІенош хьалде лаьттан участкаш еннай совхозо, хІаьта горисполкомо ссуда денад. Из иштта дале а, цІенош хьалдаран эша материалаш кораягІац, уж лохаш гобоах наха республике а цул арахьа а.

Юрта юкъе да хоза даь культура ЦІа. Из хьалдаь дукха ха я. Цу хана денз из тоадара ахча деннадац. Бакъда, хІанз цу гІулакха кІезиг—дукха ахча доаккхаденнад. Геттара во да тхацига эггара хьалха эшача товаращца нах Іалашбелга а.

Аз геттара дика кхетаду иштта хьал кхыча юрташка а долга. ХІаьта а махулла сихагІа хилийта деза кхоачамхиллал уж товараш. Ала йиш йолаш моттиг оттарах ях аз укх сессе болча партийни, советски органий кулгалхошка, хІаьта иштта Агропрома кулгалхошка а, вай юрташ дегІаяхкара теркам тІабахийта беза, юртарча къахьегамхочун хьашташ кхоачашде деза.

Цул тІехьагІа депутато массехк замечани йир экономически социальнии дегІаахара плана проектах. Цунна хетачогІа, укх тІехьарча шерашка кІезига теркам тІабохийт комсаш лелаяра. Из бахьан долаш уж кІезига а хьувкъ, комсий бешамаш кІезигагІа хул. геттара кІезига хьожаю цу гІулакха техника. Цу дерригне а тІехьадоах комсаш лелаечара балхаш. «Чечингушвино» объединени дІаякхар нийса хетац сона, аьлар оратора.

Трибуна тІа я Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза свинарка **М. С. Асхабова.**

Къамаьл де кийчлуш, аьлар цо, республика Лакхехьарча Совета депутат хиларах тарра, бахача нахаи къахьегама коллективаштеи хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара мабоагІара къахьегамхой оарцагІбаха низ кхачанзар са аьнна уйла йир аз. ХІаьта балха тІа цхьадола хІамаш карагІдаьннад тхона. Дукха хІама даьд Алхан-Юрти Краснопартизански поселоки социальни эргаяьккха тоаеш. Укх тІеххьарча шерашка болх беш я 320-я 642-и моттигаш йола юкъера ши школа. Краснопартизански поселке массанахьа сетевой газ йиллай. Алхан-Юрта а цига бахача нахах 70 процент барашта газ йиллай. 400 сага Іоха моттиг йола культура ЦІа хьалдаьд, хьайбаш леладерашта ши цІа даьд, совхоза болхлошта шишша квартира йола 10 цІа даьд, доахан чудоахкаду помещенеш хьалъяьй.

Тха юрташка дукха я торговле, бытовой гІулакх дара, унахцІено лораяра предприятеш. Укх шера массанахьа а наькъаш дехка даьлар. 20 километр хула наькъаш дехкад, тоадаьд. Наькъаш дохкаш а тоадеш а бахача наха шоаш хьинаре къахьийгар. Мартанка тІа аьшка тІий тиллад.

Цхьадола хІамаш карагІдаьннад хьайбай боахаме а. Продукци яккхарга дІадодар планагІа доагІачул лохагІа да. Из иштта дале а, паччахьалкхенна дулх дІадалара план кхоачашъяц. Цун бахьан да республика агропромо кхоачашъюлургйоаца план тхона оттаяр. 1990 шера 1800 тонн дулх даккхара йола контрольни цифраш а тха таронашта майоагІа яц.

Республика юртбоахама секторе лоархІаме моттиг дІалоац «Северокавказский» птицефабрикас. ВорхІ шу да цу фабрикас болх бу, вешта аьлча, 1982 шера денз. ХІанзарчоа гІулакхаш во да цун. Проектни мощность 65—70 процент мара караерзаяьяц. Фабрика тІехьаюсаш хиларах, кхоачашъянза йолча проблемах дийцар сессе трибуна тІара фабрика директора **В. Я. Налаева.** КІезига яц кхоачашъянза йола проблемаш, аьлар директора. Хьалъеш йолча фабрика проекта тІа фундаменташка дукха моттигаш яр доагІар ца деш. Керттера дар аьлча шоллагІйола инкубаторий яьяц. Йолаш йола инкубаторий болх ца беш соцае йиш йоацаш хиларагІа къаьнача инкубаторе хІара шера профилактика е йиш ца хилар бахьан долаш коа тІарча оалхазарашта тайп-тайпара лазараш хул.

Приточно - вытяжной вентиляце микроклимат хьахилийтац. Фабрика теплофикаци проектагІа яьяц.

Дукха дешаш да тахан тха къоаста ца деш. хьалъяьй 600 эзар сом мах бола шоллагІа инкубаторий. Практически аьлча, приточно - вытяжной вентиляци эргаяьккха тоаяь яьннай. Теплофикаци тоаяь яргья хьатІадоагІа Іа тІакхоаччаш, нагахьа санна новкъостал дой. Тахан фабрике я г. Грозне бахача нахах хІара сага сих шера 10 а йоацаш, 14—16 килограмм дулх кхачийта йиш йола потенциал (РСФСР-е юккъера лаьрхІача 15,9 килограмм кхоач). Бакъда, цу потенциалах пайда эца йиш хилац тха комбикормаш ца тоъаш хилар бахьан долаш. Укх тІеххьарча хана фабрике баьхка хиннаб мехка цІихеза коа тІара оалхазараш леладу нах. Цу массанена а хийттар цаІ дар: бройлерни фабрика балха тІа керттера кхоачамбоацар комбикормаш дика ца хилар, протеинеи микроэлементайн хьакъехьа уж нийсъяь ца хилар. БІарча хьайийцача комбикормови промышленность республике хІанз ширача ханарча хьал тІа я. Аргунски комбикормови завод хьалъяь йоаккхилга тІехьадаьннад, маца яь яргйолаш я ховш а дац.

Кхы цхьаькха а да. Российски Федераце коа тІара оалхазараш леладераша укх тІеххьарча хана хьайийлай 300-нел совгІа фирменни тика, цар чу рыночни фондашка мах бераш а шоаш ба. Ши шу да массе а боарамашка цу хьакъехьа къамаьлаш ду, бакъда, фирменни тикаш хьаеллаш яц. Оаха аьннад г. Грозне массахк завода коа котама дулх дохка мукъа ба тхона. Из чІоагІа аьттув болаш да тхона а болхлошта а. Бакъда, из дош республика Министрий Совето къоастадеш дац.

Фабрикана лаьтта дала деза баьца хьоар даккхара. Нагахьа санна республике перспективни планагІа коа тІара оалхазараш леладелга дегІадоаладе лерхІаш дале, тІаккха цаІ яь а племрепродуктор хьал ца йича йиш яц. Вай яр мара республика яц из йоацаш.

Ведениски мехлесхоза станочника депутат **Ж. Я. Тахаева** теркам тІабахийтар экономически социальнии дегІаахара планаш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабара. Министрий Совето мукъа а луш. Паччахьалкхен планови комиссега хаьтта хІама а доацаш, къахьегама коллективашка а ца хоатташ, ведомствайи министерствайн кулгалхоша хадданза хувц планаш. Массаза а планаш нийцача планови хьокхамех кІезигъеш деча цу хувцамаша бахача наха а гуш тайптайпара куташ яра хьал хьахулийт. Вай сессешка тІатеша а тешаш, уж планаш кхоачашъяра де деза гІулакхаш уввттадеча моттигерча Іаьлала органий лоархІам боабу. Чуйнна кхоачашъе хувц подрядни организацеша, йолаьча хана хувц планаш.

Планаш къаьстта дукхагІа хувц подрядни организацеша гІишлонхоша. 1989 шера кхозза оттабир 45-и 35-и квартира йола нах чубаха ши цІа хьалдарга йохийтача капитальни вложеней боарамаш. Уж хувцамаш дарах хьахиннар да райцентра юккъе доккхий кІоагаш далар. Из да цох фусамаш езача нахага кхаьча совгІат. Дукха ха йоацаш тхона гучадаьлар Ведана хьош йола водопровод йиллара, иштта во деш дола балхаш соцаде аьнна **Р. М. Гайрбекова** (Агропромстрой) указани енна хилар. ХІаьта из объект лаьтта такхарах даьнна зе дІадаккхара программана юкъейодаш я. Советски органашта моттиге из ховш дац, хІаьта цар бахача нахага йоах, хий хургда. ХІаьта оаха догдаьхар кхоачашдир Агропромерча лакхехьа латтача тха новкъосташа. Иштта хІама хилар Дышни-Веданара 700 моттиг йола школа хьалъеча хана а. Хувцамаш дарах хьал ца еш нйсар из а.

Вай тахан саготонца дувц халкъа эша товараш хьадареи гІулакхаш дареи болх во латт яхаш. Нагахьа санна вай халкъа эша товараш арахецареи гІулакхаш дареи шера планаш моттигерча Советашца барта а доацаш, ведомствашteи предприятешteи ноябрь бетта хувце, тІаккха фу дергда хІаьта. Масала, респотребсоюзо Веданарча ший предприяте 250 эзар сома йола план ноябрь бетта дІаяьккхар. Сона хетачогІа, вай тахан тІаэцаргья 1990 шера хувца езаргйоаца план.

Промыслови геофизика спецбюро радиомонтажницас депутата **М. П. Антоновас** дийцар Старопромысловски районе нах баха моттигаш тоаяра, коммунальни боахам дегІабоалабара, транспортни коммуникацей дешаш. Старопромысловски шоссе канализационни коллектор, догІа дийлхача Іовш дола хий дІаухаргдола канализаци е еза, шоссена юстара никъ билла беза аьлар цо. ЛаьттагІар йийцар профсоюзни областдоагІа хиш дІалувцара пренажни система йилла еза. Цхьайолча кварталашка баха нах дукха леткъ хий дац, йовхал яц, яхаш. Уж дерригаш а тІехьа ца тетташ де дезаш да, аьлар депутата.

1990 шера республика экономически социальнии дегІайоалаяра плана проект йийцар профсоюзни областной совета президиума шерра яьча заседане, аьлар

(Инстедоалар 3-ча оагІо тІа).

ДОКЛАДЕХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

(ДIахододар. Долалур 2-ча оагIа тIа).

хьун, каьхата, дахчах хIамаш еча промышленноста болхлой профсоюза обкома председатела **Ф. И. Тамаева.** Дика а хеташ белгалдаьккхар плана проект социальни лостам болаш хилар. Цу тIа лерхI: юртбоахама продукци дикка дукхагIа яккха, халкъа эша товараш дукхагIа хьаде, нах чубаха цIенош дукхагIа хьалде.

Плана тIа белгалдаьха гIулакхаш кхоачашдара наха дукха къахьега дезилга кхета а деш, оаха къоастадаьд республика профсоюзий декхараш. Оаха дийцад дисциплина чIоагIъеча, производство вIаштIехьйоаккхача, профсоюзашта йоагIаш йола балха методаш эргаьхха тоаеча, къахьегамхой хьашташ чIоаггIа, хаьдда йолча граждански позицеш тIара лорадеча профкомийн къахьегама коллективай советийн лоархIам лакхбелга.

Республика правительствас хьалхашка ена плана проект мога а яь, къамаьл даьчо массехк замечанеш йир.

Плана тIа гIулакхага йода хьу араяккхар 1989 шера хиннача тайпара дус, вешта аьлча, 75 эзар кубически метр. Хьу кIезигагIа теда еза, гIулакхага йода хьу дикагIа кийчъе еза, дукхача тайпара дола халкъа эша товараш хьаделга вIаштIехьдаккха деза. Дахча кIезигагIа доагадергдолаш, из бахьан долаш Iалама деш дола зе кIезигдергдолаш нах бахача пункташка дукхагIа газ йилла еза. Лоамашка тIоадал Iовш йола моттигаш йохаеш хилар бахьан долаш геттара кIезиглуш латт долха хиш.

Юрта боахама валови продукци йоаккхилга лакхдара долча плана тIара хьокхамаш лоха хет тхона. Вай керттерча гIишлош еча организацеша, аьлар оратора, иштта «Чеченингушстрой», «Чеченингушагропромстрой» объединенеша хадданза кхоачашдац шоашта плана тIа оттадаь нах чубаха цIенош хьалделга, тIаккха гIишлон материалашта йола фондаш пайда ца эцаш юс. ХIаьта дукхача организацей, ахча доллаше а, гIишлош ю материалаш ца хилар бахьан долаш нах чубаха цIенош хьалде йиш яц. Тхона хетачогIа, цкъа-дале, гIишлонхой цIенош хьалдара планаш кхоачаш ца яр бахьан долаш шоаш бехке болга хоалуш хила беза, шоазлагIдале, царна кхоачашъюлургйола планаш увттае еза, кхоалагIдале, гIишлон материалашта йола фондаш ца йойта, царех пайда эцар духьа, боахама хьисапе нах чубаха цIенош хьалде безам а йиш а йолча предприятешка дIаяла еза, республика хьашташ кхоачашдергдолаш.

«Грознефтеоргсинтез», «Грознефть» санна йолча а кхыча а предприятешен объединенешен дукхагIа хьалу халкъа эша товараш, цу проблемай теркам бу. Вай дикагIа толам баргбар, нагахьа санна, халкъа эша товараш дукхагIа арахецача предприятешен объединенешен промышленни гIишлош хьалхагIа хьалъергйолаш хIама доре.

Боахамий цхьаболча кулгалхошен специалисташен гонахьара Iалам тоадара дешаш теркал ца дара, уж экологически грамотни боацаш хилара тешал деш дола бакъдараш да. Экологи телхаерашта гIод тохаргдола система юкъейоалае а хьаштдолаш йолча органашца цхьана НГIАССР Министрий Совето йоаггIаш йола предложенеш республика Лакхехьарча Совета аргIанара сесси хьожаргйолаш оттае а предложени йоалаю аз.

Лоамарча районашкара Итум-Кхалара, ГаланчIожара, ЧIебарлойра, Шаро-Аргунера лаьтташ карадерзадара кийчо яра болх дIаболабинза баргбоацаш хиларах дола дош оттадир оратора. Цо йоалайир, укх сессе решени а яь, 1990 шу чакхдаллалца йолча хана цу районашкара лаьтташ Советаша хьалха хиннача тайпара фермерскин отарашкарчен боахамашта тIачIоагIдаь, гаьнаш егIа тоадергдола предложенеш кийчъелгеи уж Лакхехьарча Совета хьалхашка хьолгеи республика правительствана тIадулаш йола предложени.

Халкъа депутатий Назрановски районни Совета исполкома председатела **А. П. Бондара** белгалдаьккхар районе этта дукха йола проблемаш литиеви источникийн стандартни йоацача оборудованеи заводаш хьалъярца ювзаенна хилар. Цо йиш хулийтаргъяр эгтара хьалхарча аргIана бе болх боацача дикка дукхача наха болх бала а город хозъе а, керда коммуникацеш хьае а. Бакъда, тхона дагахиннар дехар, хIана аьлча, заводаш хьалъергъяц, Министрий Советагара оаха дех уж дешаш къоастадеча юкъейолар а районе кхыйола заводаш хьалъергйолаш план оттаяр а.

Г. Назране гостиница яц. Массе а боарамашка дукккхаза а увттадаьд из дош, бакъда, из къоастадеш дац. Городе да асфальти жагIен билла 33 километр хула наькъаш. Бакъда, царга хьожаши ремонт еш хIама дац. Цудухьа уж балхаш дара ремонтно - гIишлошъю подразделени йиллара дешага хьажанза даргдац.

Шекара свеклашта меттел коартолаш кхеергйолаш района дехар кхоачашдарах республика Агропромаи Госпланаи баркал ала безам ба тха. Шолха баркал аргдар оаха, нагахьа санна цу органаша кхы цхьаькха хIама а доре: генарашта меттел дIадув фу даккхара рапс кхеергйолча довлийтаре.

ИIаьххача хана дувцаш да Жайрахьарча даьгIенашка жа леладергдола совхоз йиллара дош, дукха ха я проект кийча йола а экономически тохкамаш даь а. Бакъда, Агропромо моттигерча капитальни вложеней чотагIа совхоз вIашагIтоха яхаш увттаеча предложене, боккъалдар аьлча, из дош къоастаделга кхерама кIала оттаду. ХIаьта совхоз йилларо йиш хулийтаргъя лоамарча даьгIенех рациональни пайда эцара наькъаца района экономика лакхъе.

* * *

Докладаш йийца яьннай. Къамаьлаш даьраша предложенеш йоалайир планеи бюджетеи проекташ, замечанеши массазарча комиссеша даь тоадаьраши теркал а деш, могае.

НГIАССР Лакхехьарча Совето соцам бир 1990 шера Нохч - ГIалгIай АССР экономически социальни дегIайоалаяра Паччахьалкхен планах, 1990 шера Нохч-ГIалгIай АССР-а паччахьалкхен бюджетах дола закон тIайийцар, хIаьта иштта 1988 шерара республика бюджет кхоачашъярах йола отчет чIоагIъеш соцам а бир.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ХАЛКЪА ДЕПУТАТАШ ХАРЖАРА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШ ВIАШАГIЙОХКАРАХ

(Ииcтедоалар. Долалур №№ 145, 146, 148, 149, 150 йолча «Сердало» газета тIа).

№ 158 йола Цоцин-Юртовски хоржамий округ

Агитаева Амнат Вахаевна, медсестра, Цоцин-Юртовски врачебни амбулаторе къахьегама коллективагара.

Визиев Ахмед Амжетович, «Октябрьский» совхоза керттера агроном, КПСС Шалински РК бюрогара.

Гарсиева Зара Амжетовна, хьехархо, Цоцин-Юртовски бархI шера дешара школа коллективагара.

Дедиев Анарбек Тураевич, тракторист, «Октябрьский» совхоза къахьегама коллективагара.

Дудаев Алман Умарович, тракторист, склада зав. «Октябрьский» совхоза къахьегама коллективагара.

Исрапилова Айнет Хож-Ахмедовна, хьехархо, № 2 йолча Аргунски юкъерча школа коллективагара.

Мазуренко Людмила Олеговна, хьехархо, № 2 йолча Цоцин-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

Махмудов Индарпаша, хьехархо, № 2 йолча Аргунски юкъерча школа коллективагара.

Мусхаджиева Хава Юсуповна, «Октябрьский» совхоза доярка, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Нахаев Шамиль Амжетович, хьехархо, Цоцин-Юртовски бархI шера дешара школа коллективагара.

Успанов Ильяс Абуездович, хьехархо, Цоцин-Юртовски бархI шера дешара школа къахьегама коллективагара.

№ 159 йола Сержен-Юртовски хоржамий округ

Абуев Али Нуридович, къахьегам Iомабара вола инструктор, Агиштински юкъерча школа коллективагара.

Аюбова Таус Мумадиевна, хьехархо, Агиштински юкъерча школа коллективагара.

Везедов Саид-Бек Мумадиевич, «Джалка» совхоза механизатор, КПСС Шалински РК бюрогара.

Гунушева Лизама, кадрай отдела йоккхагIйола инспектор, «Гельдиген» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Джабраилов Шамиль Алманович, воккхагIвола агроном, «Даймохк» колхоза къахьегама коллективагара.

Касаева Роза Лом-Алиевна, отдела начальник, «Даймохк» колхоза къахьегама коллективагара.

Тайсумов Анзор Магомедович, № 2 йолча Гелдагански юкъерча школа хьехархо, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Тимиев Руслан Ирманович, № 2 йолча Сержен-Юртовски юкъерча школа хьехархо, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Шаухалова Мадина Хусаиновна, завуч, № 1 йолча Гелдагански юкъерча школа коллективагара.

Эдиев Иляс Хусиевич, прораб, «Гельдиген» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Эльдаров Зулкарни Лом-Алиевич, хьехархо, № 1 йолча Сержен-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

№ 160 йола Мескер-Юртовски хоржамий округ

Абзаилова Яха Юшаевна, хьехархо, Мескер-Юртовски бархI шера дешара школа коллективагара.

Амирханов Ибрагим Сайфиевич, хьехархо, Мескер-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

Бетерсултанов Аюб Ширванович, Мескер-Юртовски бархI шера дешара школа хьехархо, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Бетерсултанова Таус Ширвановна, хьехархо, Мескер-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

Магомедов Алаш Алиевич, склада зав., «Южный» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Мальцагов Мовсар Алимхаджиевич, классал арахьарчен школал арахьарчен болха организатор, Мескер-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

Матаева Овлаз Хусаиновна, Мескер-Юртовски бархI шера дешара школа хьехархо, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Межидова Лиза Лабазаевна, хьехархо, Мескер-Юртовски юкъерча школа коллективагара.

Хандова Раиса Ширваниевна, «Южный» совхоза кадрай отдела инспектор, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Хатуев Муса Лечиевич, инженер, «Южный» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Хусаинов Арби Махмаевич, хьехархо, Мескер-Юртовски бархI шера дешара школа коллективагара.

№ 161 йола Новоатагински хоржамий округ

Дацаева Резида Абдулаевна, библиотекарь, № 10 йолча Новоатагински школа-интерната коллективагара.

Джамбеков Увайс Усамович, кочегар, № 1 йолча Новоатагински юкъерча школа коллективагара.

Дигаева Яхита Имрановна, хьехархо, № 1 йолча Новоатагински юкъерча школа коллективагара.

Дикаев Абубакар Вахаевич, хьехархо, № 2 йолча Новоатагински юкъерча школа коллективагара.

Дудаева Луиза Усмановна, воспитательница, № 10 йолча Новоатагински школа-интерната коллективагара.

Исмаилов Мовлди Сайд-Ахмедович, «Предгорный» совхоза бригадир, КПСС Шалински РК бюрогара.

Керимов Адлан Мухадинович, хьехархо, № 2 йолча Новоатагински юкъерча школа коллективагара.

Матуев Ханпаша Шамсудинович, «Предгорный» совхоза ВЛКСМ комитета секретарь, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Мусаев Салман Уциевич, телемастер, Новоатагински быта цIен къахьегама коллективагара.

Эдилов Алаш Харонович, «Предгорный» совхоза керттера агроном, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Эдилова Таиса Камиловна, хьехархо, № 1 йолча Новоатагински юкъерча школа коллективагара.

№ 162 йола Чири-Юртовски хоржамий округ

Арсанукаева Хадижат Ахмедовна, Чири-Юртовски юкъерча школа хьехархо, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумагара.

Ачараев Ризван Усманович, фрезеровщик, кхера боаккхачеи цунна обработка ечеи Чири-Юртовски завода къахьегама коллектива советагара.

Бачаева Зара Мусостовна, художественни керамика фабрика оправщица, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Базуркаев Рамзан Рахманович, мастер, Нохч-ГIалгIай специализированни хозрасчетни участка къахьегама коллектива советагара.

Бетиева Наталья Михайловна, инженер, Нохч-ГIалгIай цементни завода къахьегама коллектива советагара.

Исланов Султан Ирманович, школа военрук, Дубаюртовски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Кантаева Роза Абдул-Вахабовна, инженер, Нохч-ГIалгIай цементни завода къахьегама коллектива советагара.

Музаев Исмаил Алаудинович, хьехархо, Чири-Юртовски бархI шера дешара школа коллективагара.

Туптаев Увайс Хусинович, Чири-Юртовски медсанчаста фельдшер, КПСС Шалински РК бюрогара.

Хаснков Леча Тапаевич, инженер, селикатни пеший материалий Чири-Юртовски завода къахьегама коллективагара.

Шидаева Билант Сайд-Ахмедовна, медсестра, Чири-Юртовски медсанчаста къахьегама коллективагара.

№ 163 йола Буденовски хоржамий округ

Бибулатов Руслан Мовлдиевич, «Джалка» совхоза керттерча инженера декхараш кхоачашдер, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Детхаджиев Хусин Хумидович, арендатор, «Джалка» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Джабраилов Салман Саидович, хьехархо, № 9 йолча Шалински юкъерча школа коллективагара.

Досаев Султан Муцураевич, хьехархо, № 5 йолча Шалински юкъерча школа коллективагара.

Ибрагимова Яха Магомедовна, хьехархо, № 7 йолча Шалински бархI шера дешара школа коллективагара.

Исраилов Абдулхамид Ахмедович, Шалински районо инспектор, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Канкаев Магомед Азизович, нарколог, Шалински центральни районни больница къахьегама коллективагара.

Насуханов Нажмуди Насуханович, хьехархо, № 4 йолча Шалински юкъерча школа коллективагара.

Увайсов Хамзат Сайд-Магомедович, методист, Шалински районо къахьегама коллективагара.

№ 164 йола Кавказски хоржамий округ

Аслаханов Яраги Махмудович, № 10 йолча Шалински юкъерча школа директор, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Бисултанов Сайд-Эми Абдулвахабович, бахача наха бытовой гIулакхаш дара районни производственни управлене мастер, КПСС Шалински РК бюрогара.

Гебертаев Магомед Хасмагомедович, школа военрук, № 6 йолча Шалински юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гуржиханов Магомед Денисултанович, шофер, «Джалка» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Мусаев Насруди Магомедович, кассир, Шалински райпищекомбината къахьегама коллективагара.

Сулейманова Хава Хамзатовна, хьехархо, № 1 йолча Шалински юкъерча школа коллективагара.

Туркаева Сацита Бадрудиновна, «Джалка» совхоза диспетчер, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Хайбулаев Муртазали Муртазалиевич, терапевт, Шалински центральни районни больница къахьегама коллективагара.

Эдильханов Дадаш Магомедович, воккхагIвола инженер, Шалински мехлесхоза къахьегама коллектива советагара.

№ 165 йола Шалински хоржамий округ

Джунаидов Батруди Джамалайлович, экспедитор, Шалински межрайбаза къахьегама коллективагара.

Магомадов Якуб, шофер, «Джалка» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Мусаева Сацита Сайдалиевна, «Кавказ» яхача птицефабрика сортировщица, КПСС Шалински РК бюрогара.

Расуханова Хаван Азиевна, детсада воспитательница, «Кавказ» яхача птицефабрика къахьегама коллектива советагара.

Сайдулаев Султан Чиниович, ПТО начальник, ЖБИ Шалински завода къахьегама коллектива советагара.

Талхигов Юнус Асмагомедович, школа военрук, № 3 йолча Шалински юкъерча школа коллективагара.

Таусов Исмаил Харонович, завхоз, «Кавказ» яхача птицефабрика къахьегама коллектива советагара.

Умаров Али Гадаевич, «Джалка» совхоза агроном, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Таусова Медни Хароновна, оператор, «Кавказ» яхача птицефабрика къахьегама коллектива советагара.

Чажаева Таус Асланбековна, «Кавказ» яхача птицефабрика детсада воспитательница, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Эдильсултанова Бела Махарбековна, болхло, «Кавказ» яхача птицефабрика къахьегама коллектива советагара.

№ 166 йола Курчалойски хоржамий округ

Ахматханов Ворошилов Магомедович, тракторист, «Шалагропромхимия» яхача объединене къахьегама коллективагара.

Довлетукаев Шейх-Магомед Ширваниевич, № 2 йолча Курчалоевски юкъерча школа хьехархо, халкъа образованеи Iилман болхлой профсоюза Шалински райкома президиумгара.

Магомадов Ибрагим Вахидович, Курчалоевски ДРСУ техник, ВЛКСМ Шалински РК бюрогара.

Маилов Муса Мисирпашаевич, слесарь, Курчалоевски пищекомбината къахьегама коллективагара.

Мустапаева Луиза Рукмановна, делопроизводитель, № 2 йолча Курчалоевски райбольница къахьегама коллективагара.

Саидова Жарадат Нурадиевна, юрист, Курчалоевски юрта потребительски общества къахьегама коллективагара.

Солтаханов Ризван Усманович, хьехархо, № 2 йол. школа коллективагара.

Такалашев Зовмакан Хумейдович, «Курчалоевский» совхоза сварщик, КПСС Шалински РК бюрогара.

Эльтиев Руслан Семенович, керттера механик, Шалински мехлесхоза къахьегама коллективагара.

Шатойски район

№ 167 йола Шатойски хоржамий округ

Ахмадов Лечи Харонович, водитель, «Новая жизнь» колхоза къахьегама коллективагара.

Абуев Соип Султанович, райфо зав., КПСС Шатойски РК бюрогара.

Булаев Султан Булаевич, хьехархо, Памятоевски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Демельханова Белисат Суганповна, хьехархо, Памятоевски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Истамулова Киса Дудаевна, продавец, райунивермага къахьегама коллективагара.

Мачукаев Абас Омарович, районо инспектор, халкъа образоване болхлой профсоюза райкома президиумагара.

Узуев Халид Хамидович, цеха начальник, мехлесхоза къахьегама коллективагара.

Салгириев Эмин Зилаудинович, межлесхоза лесничегIонча, ВЛКСМ Шатойски РК бюрогара.

Саидова Марха Билаловна, кассир, Центральни районни больница къахьегама коллективагара.

Хубаева Зулай Азизовна, райфо экономист, госучреждений болхлой профсоюза Шатойски райкома президиумгара.

Шамсадов Богдан Баудинович, тракторист, «Новая жизнь» колхоза къахьегама коллективагара.

№ 168 йола Асламбек-Шериповски хоржамий округ

Албакова Коку, бригадир, «Альпийский» совхоза къахьегама коллективагара.

Закаров Мухас Яхъяевич, кадрашта вола инспектор, «Ленинский путь» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Ильясова Мария Саидовна, Халкелоевски юкъерча школа директор, КПСС Шатойски РК бюрогара.

Кахиров Сайд-Ахьмад Насуевич, тай-тайпара балхаш дер, «Альпийский» совхоза къахьегама коллективагара.

Нажаева Тоита Мусаевна, секретарь-машинистка, «Ленинский путь» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Рашидханов Мухтар Рашидханович, кооператива председатель, А. Шерипова цIерагIча кооператива къахьегама коллективагара.

Сириев Изайди Исраилович, болхло, «Альпийский» совхоза къахьегама коллективагара.

Тайсумов Мовлади Хамидович, хьехархо, Халкелоевски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Хадисов Аду Денилович, Шатойски спортивни школа тренер, ВЛКСМ Шатойски РК бюрогара.

Чабдарханов Супьян Ножаевич, профкома председатель, «Ленинский путь» совхоза къахьегама коллектива советагара.

Шамсадова Дашу Истамуловна, хьехархо, Даевски юкъерча школа къахьегама

№ 169 йола Борзоевски хоржамий округ

Адуева Моша Новразовна, тхьамка леладер, XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Адуев Магомед Мовлаевич, спортана вола методист, XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Арсамаков Мовла Арсамакович, шофер, XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Дадаев Шакрани Заурбекович, слесарь, XX партсъезда цIарагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Заракoв Сайхан Хамзатович, хьехархо, Ушкалоевски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Закриев Хасан Элимханович, Борзоевски юкъерча школа директор, КПСС Шатойски РК бюрогара.

Кюрнева Мария Саидовна, тхьамка леладер, Кирова цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Орцуев Хусейн Абумуслимович, керттера бухгалтер, XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Солцаев Хасан Асолцаевич, бригадир, XX партсъезда цIерагIча колхоза къахьегама коллективагара.

Тимирбулатов Салавди Магомедович, Кирова цIерагIча колхоза тракторист, ВЛКСМ Шатойски РК бюрогара.

Шамаев Абухьамид Майдалиевич, школа директор, Вашендароевски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Шелковски район

№ 170 йола Гребенской хоржамий округ

Антонов Сергей Иванович, хьехархо, халкъа образоване болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Бечиева Яхита Шайхаевна, клуба заведующи, культура болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Беймурзаев Камалдин Мовлюдинович, шофер, районни транспортни предприяте къахьегама коллективагара.

Верeютина Екатерина Денисовна, комсаш лелаер, «Алый Терский» совхоза къахьегама коллективара.

Кересшова Лидия Григорьевна, медсестра, центральни районни больница къахьегама коллективагара.

Нарожный Степан Максимович, механизатор, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Сабанов Николай Михайлович, тракторист, «Виноградный» совхоза къахьегама коллективагара.

Ситалова Елена Ивановна, машинистка, «Шелковское» боахамашта юкъера гIишлон объединене къахьегама коллективагара.

Хаджимурадов Усам Эмиевич, тракторист, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза президиумгара.

Худайбердиев Альшет Шамович, жа Iу, «Алый Терский» совхоза къахьегама коллективагара.

Уцмигова Хижан Абдулсаидовна, хьехархо, ВЛКСМ Шелковски РК бюрогара.

Чихичина Любовь Петровна, детсада заведующи, «Виноградный» совхоза къахьегама коллективагара.

Ялмамбетова Тамара Сайпулаевна, бухгалтер, «Виноградный» совхоза къахьегама коллективагара.

№ 171 йола Дубовски хоржамий округ

Абдулаев Пирдобах Магомедович, шофер, «Путь к коммунизму» колхоза къахьегама коллективагара.

Байрамов Байрам Рашидович, экономист, «Сарысуйский» совхоза къахьегама коллективагара.

Давлетов Зарифизл Сапиевич, отряда начальник, «Путь к коммунизму» колхоза къахьегама коллективагара.

Туник Сергей Степанович, тракторист, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Железнова Лидия Ивановна, профкома председатель, «Путь к коммунизму» колхоза къахьегама коллективагара.

Мельникова Галина Николаевна, «Путь к коммунизму» колхоза детсада воспитатель, КПСС Шелковски РК бюрогара.

Папалаев Адис Элимарович, гIишлонхо, «Сарысуйский» совхоза къахьегама коллективагара.

Рындина Татьяна Ивановна, военно - учетни истола начальник, госучреждений болхлой профсоюза Дубовской районни организацегаской районни организацегара.

Салимгиреев Зиявди Болатович, хьехархо, Сарысуйски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Слабодчик Мария Ивановна, бухгалтер, «Путь к коммунизму» колхоза къахьегама коллективагара.

Троицкий Павел Николаевич, шофер, «Путь к коммунизму» колхоза къахьегама коллективагара.

Туник Сергей Степанович, тракторист, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Шабров Степан Поликарпович, механик, «Путь к коммунимзу» колхоза къахьегама коллективагара.

№ 172 йоола Каргалински хоржамий округ

Балыкова Екатерина Григорьевна, бухгалтер, Каргалински нефтебаза къахьегама коллективагара.

Бектемирова Зульфия Ногаймурзаевна, «Каргалинский» совхоза бухгалтер, ВЛКСМ райкома бюрогара.

Бояркина Мария Николаевна, телефонистка, бувзама районни узела къахьегама коллективагара.

Бузинный Николай Сергеевич, керттера агроном, «Красный пахарь» колхоза къахьегама коллективагара.

Зеленский Николай Васильевич, пенсионер, Шелковски района ветераний совета президиумгара.

Заичкин Юрий Маркович, тракторист «Красный пахарь» колхоза къахьегама коллективагара.

Золотова Надежда Анатольевна, почта заведующи, бувзама районни узела къахьегама коллективагара.

Макарьев Александр Георгиевич, пенсионер, ветераний совета президиумгара.

Начевная Надежда Степановна, медицински сестра, Каргалински больница къахьегама коллективагара.

Негодова Таисия Михайловна аптека заведующи, Каргалински аптека къахьегама коллективагара.

Тарасенко Светлана Федоровна, хьехархо, халкъа образоване болхлой профсоюза райкома предизиумгара.

Уразалиев Амангельды Федорович, болхло, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза президиумгара.

Хадисов Хамзат Ахметович, бувзама мастер, бувзама районни узела къахьсгама коллективагара.

№ 173 йола Новощедрински хоржамий округ

Абдулмежитов Исраил Новрузович, ОТФ заведующи, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Байбулаева Мария Хамидовна, хьехархо, Новощедрински юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гезмагомаева Заман Хасановна, бригадира гIонча, «Старощедринский» совхоза къахьегама колективагара.

Гурнева Нина Харитоновна, хьехархо, Кобински юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Делаев Усман Ахметович, механизированни отряда начальник, «Коминтерн» колхоза къахьегама коллективагара.

Магомадов Махарбек Яхъяевич, тика заведующи, лесомелиоративни станце къахьегама коллективагара.

Стороженко Сергей Иванович, водитель, «Коминтерн» колхоза къахьегама коллективагара.

Тарадин Константин Михайлович, профкома председатель, «Старощедринский» совхоза къахьегама коллективагара.

Хучиев Олхазар Хожахметович, Ленина цIерагIча колхоза председатель, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Харина Елена Васильевна, бухгалтер, «Шелковскагропромхимия» объединене къахьегама коллективагара.

Цаболов Александр Сергеевич, керттера агроном, Л. Н. Толстой цIерагIча совхоза къахьегама коллективагара.

Шахбулатов Имран Ахмедович, колхозхо, «Коминтерн» колхоза къахьегама коллективагара.

Шаршев Ям - Магомед Мамбетович, МТФ заведующи, «Коминтерн» колхоза къахьегама коллективагара.

№ 174 йола Червленски хоржамий округ

Адуев Умар, Магомедович, болхло, Червленная — Узловая промывочно - пропарочни станце къахьегама коллективагара.

Аксюкова Любовь Ивановна, инженер, Червленни — Узловая промывочно - пропарочни станце къахьегама коллективагара.

Еронтаева Зоя Абибулаевна, колхозхо, «Червленский» колхоза къахьегама коллективагара.

Крыжановская Валентина Ивановна, хьехархо, № 40 йолча юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Колодочко Любовь Ивановна, кадрай отдела инспектор, Червленски винзавода къахьегама коллективагара.

Казбеков Султан Магомедович, болхло, Червленски винзавода къахьегама коллективагара.

Ковалев Александр Афанасьевич, лор, Червленски больница къахьегама коллективагара.

Магазейщикова Надежда Андреевна, кадрай отдела инспектор, «Бурунный» совхоза къахьегама коллективагара.

Пономарев Сергей Куприянович, механизатор, «Бурунный» совхоза къахьегама коллективагара.

Рогожин Юрий Иванович, «Червленский» совхоза водитель, ВЛКСМ Шелковски РК бюрогара.

Свиткин Виктор Михайлович, «Червленский» совхоза слесарь, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Телениязова Мархабу Тусаевна, болхло, Червленски райбыткомбината къахьегама коллективагара.

Эскиев Ойсмагомед Адизович, отдела начальник, Червленная — Узловая промывочно - пропарочни станце къахьегама коллективагара.

№ 175 йола Шелковски хоржамий округ

Борисов Валерий Григорьевич, хьехархо, Шелковски юкъерча школа къахьегама коллективагара.

Гайбиев Байсултан Бисултанович, болхло, «Гребенской» совхоза къахьегама коллективагара.

Гулина Татьяна Алексеевна, хьехархо, халкъа образоване болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Демьянов Петр Кузьмич, тракторист, Шелковски лесомелиоративни станце къахьегама коллективагара.

Индербиев Ваха Саитхусейнович, болхло, «Гребенской» совхоза къахьегама коллективагара.

Листопад Надежда Григорьевна, экономист, госучреждений болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Мазаев Хас - Магомед Дагаевич, директор, Шелковски лесомелиоративни станце къахьегама коллективагара.

Овчаренко Клавдия Васильевна, экономист, Шелковской АТП къахьегама коллективагара.

Павлов Николай Павлович, сварщик, Шелковски наькъа участка къахьегама коллективагара.

Солтанбеков Элибек Абдулханикович, бухгалтер, райбыткомбината къахьегама коллективагара.

Хомичева Зарина Николаевна, колхозхо, агропромышленни комплекса болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Храмова Татьяна Алексеевна, керттера бухгалтер, Шелковски киносета къахьегама коллективагара.

Хлебников Иван Иванович, музыкальни школа хьехархо, культура болхлой профсоюза райкома президиумгара.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИЙ.**

г. Грозный.
1989 ш., 29 ноябрь.